

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Tư, ngày 08/10/2025.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 216: Không thể không cẩn trọng trong lời nói

Trên Kinh Vô Lượng Thọ nói rất rõ ràng rằng trong ba nghiệp thì khẩu nghiệp là nặng nhất: *“Khéo giữ khẩu nghiệp, không nói dối người”*. Nghiệp của miệng hầu như ngày ngày chúng ta đều phạm phải nên không thể không cẩn trọng, người nói thì vô tình, người nghe thì hữu ý nên không khéo sẽ kết thành oan gia. Tổ sư Đại đức cũng dạy chúng ta: *“Ít nói một câu chuyện, niệm nhiều một câu Phật”* vì nói nhiều dễ phạm phải sai lầm.

Cũng có câu nói rằng: *“Nói nhiều không bằng nói ít, nói ít không bằng không nói”*. Nếu có nói thì chỉ nói những lời cần thiết. Có những người ngày ngày thích ba hoa chích chòe, chắc chắn sẽ phạm sai lầm, nói nhiều lời thì không còn gì để nói, sẽ lại nói trong vọng tưởng. Lời nói của chúng ta thường người khác ghi nhớ rất kỹ, mặt khác, nói mà không làm sẽ tự mình đánh mất niềm tin. Ở thế gian người ta nói thì nhiều mà làm thì ít, thậm chí họ cho rằng nói dối là điều cần thiết, là để bảo vệ quyền lợi của cá nhân. Hòa Thượng nói đây là ý niệm sai lầm.

Chúng sanh dùng lời nói dối để bảo vệ quyền lợi của mình, còn Phật Bồ Tát Thánh Hiền Nhân chỉ nói lời chân thật. Khi Hiền Nhân Quân tử đã nói thì nhất định họ sẽ làm hoặc nếu họ chỉ khởi trong ý nghĩ thôi, họ cũng sẽ thực hiện. Trong cuốn *“Con Đường Dẫn Đến Nhân Sinh Hạnh Phúc”*, có kể câu chuyện về một vị quan đi sứ đã thực hiện lời hứa trong lòng mình. Ông đi sứ qua một quốc gia thì Vua nước này rất thích thanh bảo kiếm của ông. Ông tự hứa với mình rằng sau khi đi sứ về sẽ tặng nhà Vua. Khi ông quay trở lại Vua đã băng hà. Mặc dù vậy, vì sứ thần này vẫn mang thanh bảo kiếm treo bên lẫm mộ nhà Vua. Một người tùy tùng hỏi ông rằng: *“Sao Ngài lại làm như vậy, chỉ là ý nghĩ của Ngài hơn nữa nhà Vua cũng không hề biết?”*. Ông trả lời: *“Nhà Vua không biết nhưng ta biết và ta đã hứa thì ta phải thực hiện lời hứa!”*

Chúng ta thấy người quân tử là như vậy đấy! Còn tiểu nhân thì hứa mà không làm. Cho nên người xưa nói: *“Nhân vô tín tắc bất lập”* – Người không giữ chữ tín thì không có chỗ đứng trong xã hội. Muốn thành lập một sự nghiệp hoặc một việc lớn lao thì chúng ta phải tạo niềm tin với mọi người. Mọi người hợp sức với chúng ta thì công việc mới thành tựu tốt đẹp. Còn nếu họ không tin mình thì trước mặt thì nghe lời, sau lưng là làm khác đi, phá hoại.

Hòa Thượng nói: *“Tất cả mọi người trên thế gian này đều bảo hộ niềm tin và tín dụng của chính mình, luôn mong muốn đạt được niềm tin trong lòng mọi người. Nhưng hãy xét kỹ xem người thế gian xem trọng chữ tín là vì cái gì? Vì lợi! Phật Bồ Tát Thánh Hiền Nhân xem trọng chữ tín vì đạo không phải vì lợi. Phật nói đến chữ tín phải bắt đầu từ thành thật, còn thế gian nói đến chữ tín không phải bắt đầu từ thành thật, cho nên, Phật dạy chúng ta một nguyên tắc làm sao có thể giữ gìn chữ tín nơi chính mình. Đó chính là thành thật!*

“Thành thật thì không vọng ngữ hoặc là lời nói phải có mực thước. Lời nói của chúng ta nhất định phải xem ở hiện trạng thực tế, hoàn cảnh để người nghe không hiểu lầm, không nghi ngờ. Khi chúng ta tiếp xúc với mọi người, cho dù mọi người có vọng ngữ, sống không thật với chúng ta, việc này không lớn lắm đâu! Ta bị gạt một lần, bị gạt hai lần, thì chúng ta đã học được giáo huấn này rồi nên chắc chắn sẽ không bị gạt lần thứ ba. Thế nhưng quan trọng nhất là chúng ta chính mình có vọng ngữ (nói dối) và có dùng thủ đoạn lừa gạt người khác hay không?

“Thế nhưng trong xã hội hiện đại này, vọng ngữ đã trở thành một thói quen mà gần như mọi người đều cho đó là một thói quen đáng có. Vì sao là thói quen đáng có? Vì họ cho rằng phải dùng vọng ngữ mới có thể bảo hộ được chính mình, mới có thể bảo vệ quyền lợi, lợi ích của chính mình, cho nên họ không thể không vọng ngữ. Tuy nhiên, họ không biết được rằng từ nơi vọng ngữ mà có được quyền lợi thì quyền lợi có được rất hạn chế nhưng tổn thất thì quá lớn.”

Người thế gian nói đến chữ tín là vì lợi còn Phật Bồ Tát nói đến chữ tín là vì đạo. Ở thế gian có câu: *“vung tay quá trán”* để chỉ những người nói năng quá lời, vượt năng lực của mình hoặc nói cho nhiều nhưng chẳng làm được bao nhiêu. Ví dụ chúng ta nói tặng rau, tặng đậu thì chúng ta phải có rau, có đậu để tặng. Hằng ngày chúng ta dùng thủ đoạn để lừa gạt người ta, việc này rất vi tế. Muốn người ta làm việc cho mình, chúng ta dùng mọi tiểu xảo để gạt họ. Chúng ta quán sát cho kỹ sẽ nhận ra đó là việc làm, là khởi tâm động niệm của chúng ta. Trong thực tế cuộc sống, vì lợi ích và quyền lợi của chính mình mà người ta đã nói dối. Ý nghĩ và việc làm này hoàn toàn trái ngược với giáo huấn của Phật Bồ Tát Thánh Hiền.

Trong xã hội phát triển, ở một đất nước càng tiên tiến, người bất tín ví dụ như vay tiền trả không đúng hạn thì lần sau không cách gì vay được. Hay khi xin visa vào một nước thì chỉ cần bất tín một lần thì lần sau xin visa rất khó. Trong Đệ Tử Quy dạy rằng: *“Dùng đồ người cần mượn rõ, nếu không hỏi tức là trộm. Mượn đồ người trả đúng hạn. Sau có cần mượn không khó”*. Người trả đúng hạn khiến người cho mượn rất hoan hỉ, còn nếu trả không đúng hạn, thì người mượn sẽ không có cơ hội được mượn lần sau. Cho nên Hòa Thượng nói dùng vọng ngữ, lừa dối để có được quyền lợi thì lợi thu được rất nhỏ còn sự tổn thất thì quá lớn vì lúc này, mình đã bị mất niềm tin trong lòng mọi người. Đây là việc làm sai lầm! Trên Kinh Phật nói: *“Một ý niệm thiện hay ác khởi lên*

thì châu biến tận hư không khắp pháp giới”. Chúng ta khởi lên sự lừa dối nhưng lại nghĩ có thể gạt được người khác hay sao?

Hòa Thượng nói: **“Cho dù bạn dùng vọng ngữ và có được cái lợi bằng cả địa cầu này thì bạn vẫn không thể tránh khỏi được sanh tử luân hồi. Bởi vì bạn vọng ngữ cho nên bạn không thể siêu việt được tam giới và nên nhớ rằng cho dù bạn niệm Phật, cũng không thể vãng sanh Tịnh Độ. Thế là bạn đã bỏ lỡ cơ hội vãng sanh! Lần này vì bảo vệ quyền lợi nhỏ nhoi của mình, không cần thiết, lại đi nói dối, bỏ đi cơ hội vãng sanh Tịnh Độ. Bạn thử nghĩ xem tổn thất này lớn đến bao lớn?”**

Câu nói của Hòa Thượng Trí Tịnh khiến chúng ta phải suy ngẫm: “Miệng nào niệm Phật, miệng nào ăn thịt chúng sanh”, giờ chúng ta thêm một câu nữa: “Miệng nào niệm Phật, miệng nào nói dối”. Cho nên nếu nói dối thì niệm Phật sẽ không thành công. Quyền lợi ở thế gian dù lớn bằng cả quả địa cầu hay bạn có tiền của giàu bằng cả địa cầu này thì cũng không lớn bằng tổn thất của việc bỏ đi cơ hội vãng sanh.

Hòa Thượng nói: **“Phần nhiều người ta không hiểu chân tướng sự thật này nên vẫn luôn tùy thuận tập khí xấu ác của chính mình.”** Chúng ta quay đi quay lại thì vẫn bị tập khí, bị cái ta cùng cái của ta, đặc biệt bị quyền lợi, lợi ích, tiện nghi cùng sự hưởng dụng của ta sai sử khiến mình đi chệch hướng. Xét cho kỹ thì làm một người thành thật không phải dễ. Người thế gian sợ rằng khi nói lời thành thật sẽ bị thiệt thòi.

Họ ích kỷ đến nỗi một người học trò theo thầy đến 20 năm mà thầy không dạy cho người học trò này cách bồi giấy và đến khi dạy cho học trò rồi thì còn dặn lại là không được dạy tiếp cho ai biết. Hôm đó, người họa sĩ ấy đã chỉ cho tôi cách bồi giấy và cũng dặn tôi là không được nói cho ai nhưng hôm sau tôi đã cho cả thế giới biết. Các lò đậu phụ của chúng ta cũng vậy, dạy người ta làm đậu một cách vô tư, một cách miễn phí trong khi việc này ở ngoài là phải mất tiền. Không chỉ dạy mà khi cần thiết còn tặng luôn lò đậu cho họ. Ở thế gian, người ta dạy học phải lấy tiền là vì họ muốn làm giàu. Còn tôi, tôi đã từng nghĩ ngay đến việc dạy học qua video, dựng thành phim và đăng miễn phí, sau này thì lập thành trang web miễn phí cho mọi người vào học tập.

Người thế gian vì lợi mà nói dối, mà dùng thủ đoạn. Họ nói đến chữ tín nhưng không phải “vì đạo” giống như Phật Bồ Tát mà nói đến chữ tín “vì lợi”. Không Lão Phu Tử là chí thánh tiên sư, vạn thế sư biểu nhưng có lần Ngài không giữ chữ tín với một nhóm người đang muốn làm phản. Trước đó, Ngài có hứa với bọn chúng là sẽ không nói với ai về hành động của chúng, nhưng khi về nước Ngài đã báo quan ngay. Cho nên không phải dùng đầu óc mù mẫm để thực hành chữ tín mà phải là dùng trí tuệ mới làm tròn được chữ này. Có nhiều người, cha mẹ bảo làm sai mà vẫn làm. Phật Bồ Tát xem trọng chữ tín, nói đến chữ tín là vì đạo, chứ không có chút quyền lợi nào bên trong. Chúng ta là người học Phật, học chuẩn mực Thánh Hiền mà trong ý niệm của chúng ta vẫn có những niệm vì lợi thì dù miệng nói đến nghĩa khí, nói đến chuẩn mực thì mình đã làm hoen ố giáo huấn của Phật Bồ Tát Thánh Hiền.

Hòa Thượng nói: **“Con người hiện tại ưa thích vọng ngữ nhưng cũng không thể nào trách được họ. Vì sao không thể trách họ? Ở trên Kinh, Phật gọi họ là những kẻ đáng thương. Vì sao? Trên Kinh Vô Lượng Thọ, Phật nói rất hay: “Tiên nhân bất giáo, bất thức đạo đức, vô hữu ngữ giả, thù vô quái tha”.** Người trước không nhận rõ được phải trái nên không ai dạy cho họ. Nếu họ được dạy thì mới trách họ. Vì họ không được dạy nên họ đáng thương chứ không đáng trách. Bản thân tôi cũng không có ai dạy, không có ai nhìn vào từng khởi tâm động niệm hay hành động tạo tác hằng ngày của tôi để chỉ bảo. Do đó, nếu bản thân tôi không ngày ngày học tập thì không biết chỗ nào để sửa lỗi, không biết cách làm cho mình mỗi ngày một tốt hơn. Chúng ta hiện nay mỗi ngày đều được người nhắc nhở, đây là điều may mắn hơn nhiều người. Chúng ta có thể quan sát thấy người mà còn được ngày ngày nhắc nhở và người không còn được ai nhắc nhở sẽ có sự khác biệt rõ ràng trong 5-10 năm nữa.

Hòa Thượng tiếp lời: **“Tuy là chúng ta không trách họ nhưng họ không thể không nhận lấy quả báo. Vì họ làm theo tập khí phiền não của mình nên họ tạo nghiệp rồi. Đã tạo nghiệp thì nhất định có quả báo. Nhân duyên quả báo không ai có thể thay thế được. Vì vậy, hằng ngày, trong lúc chúng ta làm việc, đối nhân xử thế tiếp vật, không thể không cẩn thận trong lời nói của chính mình. Chỉ cần buông lung tùy tiện thì tập khí xấu ác của chúng ta sẽ trôi lên và ảo danh ảo vọng sẽ chen vào, thế là lời nói dối nào cũng có thể nói được!**

“Người với người qua lại thì lời nói phải cẩn trọng. Dù bạn có tâm thiện ý thiện thì bạn nhất định phải tường tận. Thông qua lời nói của bạn mà người ta không thể hội được tâm thiện ý thiện của bạn, mà người ta còn hiểu lầm tâm thiện ý thiện ấy, hiểu lầm như thế sẽ kết thành oan gia. Lúc đó, họ không cho tâm thiện ý thiện của chúng ta là tốt mà họ cho là ác tâm, ác ý”.

Từ tâm thiện ý thiện, họ hiểu thành là ác tâm, ác ý, từ đó sanh ra đối đầu. Thậm chí, lời chỉ dạy của Phật Bồ Tát Thánh Hiền mà chúng sanh còn hiểu sai. Cho nên Hòa Thượng mới khẳng định là: **“Hiểu được chân thật nghĩa đâu phải là việc dễ”.** Muốn thấu hiểu được lời của Phật Bồ Tát Thánh Hiền thì phải từ nơi nội tâm thanh tịnh. Những việc làm của mình, chúng ta tưởng là tốt nhưng người ta lại hiểu là hư tình giả ý. Thế mới biết, ở thế gian, nếu không cẩn trọng thì ngày ngày sẽ tạo nghiệp.

Hòa Thượng nói: **“Chúng ta tu học vì sao không thể thành tựu? Nói rõ ràng hơn là vì sao chúng ta hiểu sai đi hoặc là không hiểu được chân thật nghĩa điều Phật muốn nói với chúng ta? Có rất nhiều việc chúng ta làm không đúng, nếu có nói ra thì không thể hết cho được, nhưng mà ngay trong cuộc sống thường ngày, khi qua lại với mọi người, trong cách đối nhân xử thế tiếp vật của chúng ta, chúng ta đã làm cho mọi người hiểu lầm. Đến khi chính mình nhận ra thì đã là quá trễ rồi, đã kết thành oan gia quá nhiều! Cho nên hằng ngày, lời nói muốn nói ra phải hết sức cẩn trọng! Không thể không học tập, học tập giáo huấn của Phật Bồ Tát Thánh Hiền, để**

khi ta nói ra ta chỉ nói những lời của Phật Bồ Tát Thánh Hiền, như thế mới tránh được sơ xuất, không tạo thành oan gia đối đầu”.

Ân oán tình thù nằm ngay trong ý niệm, ngày hôm trước là thầy trò, là vợ chồng, là bạn bè mà ngày hôm sau đã là kẻ thù. Ân oán tình thù quá phức tạp, khiến người ta trở nên nghi ngờ lẫn nhau. Chúng ta học nguyên tắc Phật dạy, đó là thành thật. Đây cũng là cách đối trị với vọng ngữ. Chúng ta lắng nghe thì biết người ta nói thật hay giả. Cho nên nếu chúng ta chưa thành thật thì phải trở về với thành thật, không nói lời nói dối, không làm việc một cách tùy tiện mà phải làm một cách thành thật, lâu dần người ta sẽ nhìn thấy việc làm của chúng ta./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!